

วัดกับการขัดเกลาทางสังคมในภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย

นวพรรณ รินเกลื่อน¹ จุลนี เทียนไทย² วิมลฤดี พงษ์ศิริบุญ³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาทุนทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบนและความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนโดยรอบวัด (2) ศึกษาวิธีการขัดเกลาทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน และ (3) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการขัดเกลาทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน ใช้เทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสัมภาษณ์เยาวชน จำนวน 5 คน และประชาชน จำนวน 5 คน ที่ได้รับการอบรมและขัดเกลาจากวัดโพธาราม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ทุนทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบนและความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนโดยรอบวัด วัดมีความพร้อมในเรื่องลักษณะทางกายภาพของวัด นโยบายของวัด ผู้สอน หลักสูตร และคำสอน ซึ่งจะทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคมให้แก่พุทธศาสนิกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัดและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (2) วิธีการขัดเกลาทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน มีความเป็นเอกลักษณ์ เพราะปัญหาสังคมในภาคใต้ตอนบนมีมาก ดังนั้นเนื้อหา ลักษณะการเทศน์ และเป้าหมายที่พระสงฆ์เทศน์เพื่อลดปัญหาสังคม โดยวิธีการขัดเกลาทางสังคมของวัดหลากหลาย เริ่มตั้งแต่มีการขัดเกลาทางสังคมโดยตรง และโดยอ้อม (3) ผลสัมฤทธิ์ของการขัดเกลาทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน สำหรับด้านปัจเจกบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง สอดคล้องกับความคิดเห็นของเยาวชนที่เห็นว่า ตนเองมีการพัฒนาทุกเรื่อง สอดคล้องกับความคิดเห็นของประชาชนที่เห็นว่า สังคมมีความปลอดภัยทุกเรื่อง

คำสำคัญ: วัดพุทธ; การขัดเกลาทางสังคม; ทุนทางสังคม

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

นวพรรณ รินเกลื่อน, จุลนี เทียนไทย และวิมลฤดี พงษ์ศิริบุญ. (2565). วัดกับการขัดเกลาทางสังคมในภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 12(1), 158-170.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: na-wa-pan@hotmail.com

² คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Buddhist Temples and Socialization in the Upper Southern Region of Thailand

Nawapan Rinkluan¹ Chulanee Thianthai² Wimonruedee Phonghirun³

Abstract

The objectives of this research are as follows: (1) To study the social capital of the temples in the upper southern region and the relationship between the temple and communities surrounding the temple. (2) To study the socialization methods of the temple in the upper southern region. (3) To study the achievement of the socialization of the temple in the upper southern region. The qualitative research was monitoring and in-depth interviews. The data were collected and analyzed with descriptive statistics. The supplementary information were collected by interviewing 5 youths and 5 people. who received the socialization from Wat Phothawas. The data collected were analyzed with content analysis.

The research results can be summarized as follows:

1. The social capital of the temple in the upper southern region and the relationship between the temple and communities surrounding the temple; The temple was ready in terms of physical characteristics, policies, instructors, curriculums and teachings to which will socialize the Buddhists effectively.

2. The socialization methods of the temple in the upper southern region are unique because of a wide range of social problems in the areas. Therefore, contents, characteristics and objectives of sermons by monks are to reduce social problems.

3. The achievement of the socialization of the temple in the upper southern region for the individual aspect was overall at a high level in all aspects. The results were consistent with the opinions of the youths that one self has development in all aspects. The results were consistent with the opinions of the people that the society has safety in all aspects.

Keywords: Buddhist Temple; Socialization; Social Capital

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Rinkluan, N., Thianthai, C., & Phonghirun, W. (2022). Buddhist temples and socialization in the upper southern region of Thailand. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 12(1), 158-170.

¹ Doctor of Philosophy Program in Social Sciences, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Huamark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
E-mail: na-wa-pan@hotmail.com

² Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

³ Faculty of Humanities and Social Sciences, Chandrakasem Rajabhat University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การขัดเกลาทางสังคมโดยผ่านวัดหรือสถาบันศาสนานั้น ได้มีมาเป็นเวลายาวนานในประวัติศาสตร์ของสังคมไทยแต่ปัจจุบัน สภาพสังคมที่มีความซับซ้อนทำให้บทบาทในการขัดเกลาทางสังคมของวัดลดลง ศาสนายังคงเป็นที่พึ่งทางใจของบุคคลจำนวนมาก เนื่องจากสังคมยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการทุกอย่างให้แก่บุคคลได้ เมื่อผิดหวังจากสังคมบุคคลจึงมักหันเข้าหาศาสนาเป็นที่พึ่ง (Adiwatthanasi, Sudsawas, Rerkrujipimol, Wiriyasomboon, Piromkaew, & Petchrapha, 2009) ซึ่งประเทศไทยแม้ว่าจะกล่าวว่าเป็นประเทศที่มีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่จะพบว่า มีความเชื่อและพิธีกรรมแบบพราหมณ์ และความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับผีสางเทวดาผสมอยู่ในระบบความเชื่อและศาสนาในสังคมไทยโดยทั่วไป (Thitathan, 2013)

การขัดเกลาทางสังคม กระทำผ่านตัวแทนอันประกอบไปด้วยครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชน และตัวแทนศาสนา ซึ่งตัวแทนเหล่านี้มีอิทธิพลต่อสมาชิกในสังคมเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะพระสงฆ์ ตัวแทนทางศาสนาที่มีอิทธิพลอย่างกว้างขวางต่อกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกและมีส่วนสำคัญในการขัดเกลาทางสังคม เนื่องจากบุคคลจะนับถือและกระทำตามหลักคำสอนของศาสนา อีกทั้งกฎหมายที่กำหนดขึ้นใช้ในสังคมก็มีพื้นฐานมาจากหลักธรรมทางศาสนา ซึ่งมีอิทธิพลในการขัดเกลาทางสังคมต่อบุคคลในรูปแบบของขนบธรรมเนียมประเพณีและหลักศีลธรรมในสังคม (Buranachai, 2013) นอกจากนี้ ตัวแทนของพระพุทธศาสนา คือ พระสงฆ์ก็ยังมีอิทธิพลและบทบาทในวิถีชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นศูนย์รวมทั้งทางด้านจิตใจและกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรมและศาสนา ดังที่ Suphap (2002) กล่าวว่า “วัดเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดการสมาคมและนันทนาการในหมู่ประชาชน

เช่น พิธีทำบุญ ทำให้เกิดความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในหมู่ประชาชน เกิดการละเล่นต่างๆ หรือประเพณีที่เกี่ยวกับนันทนาการ (การกีฬาหรือการละเล่น) อันส่งเสริมการทำบุญ ดังที่จะพบเห็นในสังคมไทย งานวัด งานทอดกฐิน หรือผ้าป่า ดังนั้น วัดและสังคมหรือชุมชนจึงมีความสัมพันธ์กันในลักษณะพึ่งพาอาศัยกันมาโดยตลอด”

จากการที่สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและวิถีชีวิตของคนไทยอย่างมาก การแพร่กระจายของวัฒนธรรมต่างชาติ ทำให้คนไทยมีความคิดใหม่ๆ ประเพณี และวิธีการบางอย่างที่สังคมไทยนั้นไม่เคยกระทำก็นิยมกระทำตามวัฒนธรรมต่างชาติ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านศาสนา สภาพของสถานการณ์ในสังคมไทย พบว่า ในปัจจุบันต้องเผชิญกับความท้าทายของความเสื่อมโทรมทางด้านจิตใจและศีลธรรมที่สะสมมาแต่อดีตเรื่อยมาจนถึงขั้นเสื่อมโทรมมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมภายในสังคมที่เปลี่ยนไปจากอดีต ส่งผลกระทบกับจิตใจของบุคคลในสังคม ทำให้ขาดศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ อันเป็นแก่นแท้หลักในการดำรงชีวิตว่าควรจะเป็นอย่างไร ทำให้พฤติกรรมการแสดงออกในสังคมไทย บางครั้งอยู่ในภาวะสับสน ขาดจุดยืนที่มั่นคง ถูกต้อง และแสดงบทบาทที่ขาดการนำเอาสาระที่มีคุณค่าจากหลักการทางศาสนามาเป็นเครื่องประกอบในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่กำลังเผชิญอยู่ (Commission on Religion, Art, Culture and Tourism, 2015) ซึ่งเห็นได้จากปัญหาสังคมในทุกวันนี้ที่สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยกำลังเผชิญปัญหามากมาย ทั้งปัญหายาเสพติด อาชญากรรม โสเภณี วัยรุ่น การฆ่าตัวตาย ความรุนแรงในครอบครัว ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคน รวมทั้งความขัดแย้งทางเชื้อชาติและศาสนา

เป็นต้น ความเสื่อมโทรมทางด้านสังคม ส่วนใหญ่
เนื่องมาจากความล้มเหลวของสถาบันทางสังคมต่างๆ
ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบัน
ศาสนาที่มีหน้าที่ในการเสริมสร้างศีลธรรมในสังคมไทย
(พระไพศาล วิสาโล, 2561) ซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการ
ขัดเกลาทางสังคม โดยกระบวนการขัดเกลาทางสังคม
ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ แบบแผน
การปฏิบัติ ประเพณี วัฒนธรรม รวมทั้งการหล่อหลอม
ความประพฤติของบุคคลในสังคม หากสถาบันทาง
สังคมต่างๆ ไม่สามารถทำหน้าที่หรือกระบวนการใน
การขัดเกลาทางสังคมเกิดความบกพร่อง ทำให้สมาชิก
ของสังคมเติบโตไม่สมบูรณ์แบบ มีความบกพร่องด้าน
บุคลิกภาพ อันเป็นสาเหตุสำคัญทำให้เกิดปัญหาสังคม
(Jitsawang, 2016)

ภาคใต้ตอนบนมีบริบทแตกต่างจากภูมิภาคอื่นๆ
ของประเทศไทย เนื่องจากมีความหลากหลายทาง
วัฒนธรรม ฐานะทางเศรษฐกิจ และวิถีชีวิตในชุมชน
ทำให้การศึกษานี้มีความน่าสนใจ ประกอบกับการ
ขัดเกลาทางสังคมของวัดในพระพุทธศาสนาภายใต้
สภาพแวดล้อม ชุมชน และภูมิภาคที่แตกต่างกัน วิธีการ
ขัดเกลาทางสังคม ผลที่ได้จากการขัดเกลาทางสังคม
อาจแตกต่างกัน หากพิจารณาจากวัดของพระพุทธ
ศาสนาที่มีพระสงฆ์เป็นผู้ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม
ตามแนวพุทธศาสนาในภาคใต้ของประเทศไทยอุบิสัย
และบุคลิกภาพของคนภาคใต้มักมีความโดดเด่น
แตกต่างจากคนในภูมิภาคอื่นๆ ดังนั้น การศึกษา
เรื่องวัดกับการขัดเกลาทางในภาคใต้ตอนบนของ
ประเทศไทย จึงเป็นหนทางหนึ่งในการหาข้อเท็จจริง
เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการแสวงหาวิธีการขัดเกลา
ทางสังคมให้กับครอบครัว โรงเรียน กลุ่มบุคคลอื่นๆ
ซึ่งผลของการศึกษาที่จะได้ครั้งนี้จะทำให้เข้าใจถึงทุน
ทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบนและความสัมพันธ์
ระหว่างวัดและชุมชนโดยรอบวัด วิธีการขัดเกลาทาง
สังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน และผลสัมฤทธิ์ของ

การขัดเกลาทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน เพื่อ
จะได้เข้าใจวัดในฐานะสถาบันทางสังคม เป็นการสร้าง
องค์ความรู้ใหม่ทางวิชาการที่จะเกิดขึ้นจากผลของการ
ศึกษาในครั้งนี้ ที่สำคัญจะช่วยในการเสริมสร้างและ
พัฒนาวิธีการขัดเกลาทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอน
บนของประเทศไทยให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคม
ที่เปลี่ยนแปลงไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทุนทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบนและความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนโดยรอบวัด
2. เพื่อศึกษาวิธีการขัดเกลาทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการขัดเกลาทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตพื้นที่การวิจัย คือ วัดที่เป็นสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาที่ตั้งอยู่ในภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย แบ่งพื้นที่ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศออกเป็นได้บน 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา ภูเก็ต กระบี่ และนครศรีธรรมราช (สำนักคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2562, หน้า 1)
2. ขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย ผู้วิจัยเน้นศึกษาทุนทางสังคมของวัดและความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนโดยรอบวัด รวมทั้งวิธีการขัดเกลาทางสังคมตามแนวพุทธศาสนา ผลสัมฤทธิ์ของการขัดเกลาทางสังคมที่มีต่อชุมชนและเยาวชนในโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. ขอบเขตระยะเวลาการวิจัย ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 รวมเป็นระยะเวลา 1 ปี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับทุนทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และผลสัมฤทธิ์ด้านการขัดเกลาทางสังคม ตลอดจนได้องค์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนโดยรอบวัดที่มีความผูกพันอย่างเหนียวแน่น โดยไม่ได้คำนึงถึงพื้นที่ทางกายภาพ
2. เพื่อนำผลการวิจัยเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการขัดเกลาทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน
3. ได้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ของการขัดเกลาทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน นำผลการวิจัยสร้างความสัมพันธ์อันดี/เครือข่ายทางสังคมระหว่าง วัดคนในชุมชน และสถาบันทางสังคมและวัฒนธรรม

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคม (socialization)

Suphap (2002) อธิบายถึง วิธีการขัดเกลาทางสังคม ดังนี้

1. การขัดเกลาทางสังคมโดยตรง (direct socialization) คือ การขัดเกลาในลักษณะที่ต้องการให้บุคคลกระทำให้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ของสังคมที่ได้มีการบังคับไว้ ซึ่งจะทำให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างชัดเจนว่า สิ่งใดควรหรือไม่ควรกระทำ สิ่งใดถูกหรือสิ่งใดผิด เป็นการแนะนำแนวทางในการกระทำต่อบุคคลอย่างมีเจตนา ส่วนใหญ่จะพบเห็นในกลุ่มครอบครัว โรงเรียน และวัด เช่น หากเป็นครอบครัว บิดามารดาจะมีการอบรมบุตรในลักษณะของการบอกเล่า ชมเชย ว่ากล่าว ตักเตือน ส่วนโรงเรียนและวัดก็จะมีกรอบเด็กที่นอกเหนือไปจากครอบครัว และการอบรมอาจจะมีความเป็นทางการมากกว่าครอบครัว เพราะคือสถานที่ที่ต้องอบรมบุคคลจำนวนมาก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการระเบียบการอบรม และการทำโทษอย่างเป็นทางการ

2. การขัดเกลาทางสังคมโดยอ้อม (indirect socialization) คือ การขัดเกลาในลักษณะที่ไม่ได้แนะนำให้แก่บุคคลโดยตรง แต่บุคคลนั้นก็สามารถสังเกตและเรียนรู้ได้จากการกระทำของบุคคลอื่น เช่น ในกรณีกลุ่มเพื่อน เด็กก็จะเอาอย่างการกระทำของเพื่อน โดยหากอยากเล่นกับเพื่อน ก็ต้องรู้จักผ่อนปรนต่อกัน หากใครไม่เล่นตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ก็จะถูกกีดกันไม่ให้เข้าร่วมกลุ่มด้วย และหากเด็กคนนั้นยังอยากอยู่ร่วมกับกลุ่มอีก ก็ต้องปรับตัวใหม่ให้เข้ากันกับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

Thandee (2017) อธิบายถึง วิธีการขัดเกลาทางสังคม มีดังนี้

1. การขัดเกลาทางสังคมโดยตรง เช่น การอบรมขัดเกลาที่บิดามารดาให้กับบุตร ไม่ว่าจะสอนพูด สอนมารยาทในการรับประทานอาหารและสอนให้เรียกพี่ น้อง ปู่ ย่า หรือครูอาจารย์จะสอนวิชาความรู้และวิทยาการแก่นักเรียนในชั้นเรียน เป็นต้น ในกรณีนี้คนสอนและคนรับจะรู้สึกตัวในกระบวนการขัดเกลา เพราะเป็นการให้การอบรมกลุ่มละคนโดยตรง
2. การขัดเกลาทางสังคมโดยอ้อม เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ รวมไปถึงภาพยนตร์ เป็นต้น คนรับจะเรียนรู้อย่างไม่ได้เจตนา โดยสิ่งที่เรียนรู้จะค่อยๆ ซึมซาบเข้าไปในจิตสำนึกว่า สิ่งนั้นสิ่งนี้เป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ และจะไม่ยอมรับหากปฏิบัติในสิ่งที่แปลกแตกต่างออกไป การขัดเกลาทางสังคมโดยอ้อมจะครอบคลุมไปถึงการอ่านนวนิยาย หนังสือ การเข้าร่วมในกลุ่มเพื่อนพ้องและเพื่อนร่วมงาน อันจะช่วยให้เกิดการปรับตัวและบุคลิกภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคมตามแนวพุทธศาสนา (Buddhist socialization) สาระของการขัดเกลาทางสังคมตามแนวพุทธศาสนาจะมีขอบเขตครอบคลุมถึงวิธีการพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้านตามรูปศัพท์ ดังที่ Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto) (2012) ได้อธิบายว่า การพัฒนาตนเองมีคำศัพท์สำคัญ

อยู่ 3 คำดังนี้ คำแรก คือ hme เป็นวิธีการฝึกฝนตนเอง ซึ่งมีอยู่ด้วยในหลักธรรมที่รู้จักกันมาก คือ หลักการครองเรือนที่เรียกว่า ขรवासธรรม 4 (ข้อ 2) อันได้แก่ สัจจะ (ซื่อสัตย์จริงใจ) หมะ (ฝึกตัวปรับใจ) ขันติ (เข้มแข็งทนได้) และจาคะ (รู้สละ มีน้ำใจ) ศัพท์คำต่อมา คือ สิกขา เป็นวิธีการศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต สิกขา เป็นคำภาษาบาลี หากใช้แบบภาษาสันสกฤตเรียกว่า ศึกษา สิกขาหรือศึกษามีความสำคัญมาก ทางพระพุทธศาสนาในคำว่า “ไตรสิกขา” การฝึกอบรมทั้งหมดในทางพระพุทธศาสนา วิธีการทางปฏิบัติทั้งหมด เรียกว่า ไตรสิกขา ส่วนศัพท์คำท้ายสุด นั่นคือ ภาวนา เป็นวิธีการพัฒนาตนเอง คำนี้หมายถึง การทำให้เกิดให้มีขึ้น หรือทำให้มีให้เป็นขึ้น ตลอดจนการฝึกอบรม ทำให้เจริญเพิ่มพูนขึ้นมา จึงไปโยงกับศัพท์ธรรมอื่นๆ เข้าด้วยอีกที่อยู่ในชุดเดียวกัน ทางพระเรียกว่า ไวพจน์ คือ คำที่มีความหมายเหมือนกันหรือใช้แทนกันได้ ดังนั้น จะเห็นว่า คำว่า หมะ สิกขา และภาวนา ทุกศัพท์มีความหมายว่า เป็นการฝึก หมะ ก็คือ การฝึกฝน สิกขา ก็คือ การฝึกฝนเรียนรู้ ภาวนา ก็คือ การฝึกอบรม

แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม (social capital)

Office of the National Economic and Social Development Board (2007) กล่าวถึง องค์ประกอบของทุนทางสังคม มีดังนี้

1. บุคคล มีบทบาทหลักในการพัฒนาประเทศ ที่ต้องได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งด้านสุขภาพที่มุ่งให้บุคคลมีร่างกายแข็งแรง สามารถดูแลตนเองได้ ด้านจิตใจ ให้เป็นบุคคลที่มีจิตใจดี มีน้ำใจโอบอ้อมอารี เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม มีวินัย ซื่อสัตย์ มีความเสียสละ มีจิตสำนึกส่วนรวม และรักชาติ ฯลฯ และด้านปัญญา ให้มีศักยภาพและมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างต่อเนื่อง จนมีนิสัยใฝ่รู้ไปตลอดชีวิตและพร้อมปรับตัวให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของรวมทั้งมีความรู้และทักษะ

ในการประกอบอาชีพที่สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เมื่อมารวมตัว ร่วมคิด ร่วมกระทำในกิจกรรม นำความรู้ที่ตนเองมีอยู่มาแลกเปลี่ยน เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและทำให้เกิดประโยชน์ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2. สถาบัน มีบทบาทในการสนับสนุนและผลักดันให้เกิดพลังร่วมของบุคคลในชุมชน สังคม ทำให้บุคคลในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข โดยมีสถาบันหลัก เช่น สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันรากฐานในสังคมที่ขัดเกลาบุคคลตั้งแต่กำเนิด เป็นที่อบรมสั่งสอน คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมดีงาม รวมถึงจิตสำนึกผิดชอบชั่วดี รู้จักกระทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม สถาบันศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลในสังคม ขัดเกลาใจให้ตั้งมั่นอยู่ในความดี สถาบันศาสนาที่มีความเข้มแข็งจะสร้างศรัทธาให้แก่บุคคลในสังคม และเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และสถาบันการศึกษาที่สร้างความรู้ทางวิชาการควบคู่กับการพัฒนาให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมแก่บุคคลในสังคมโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน

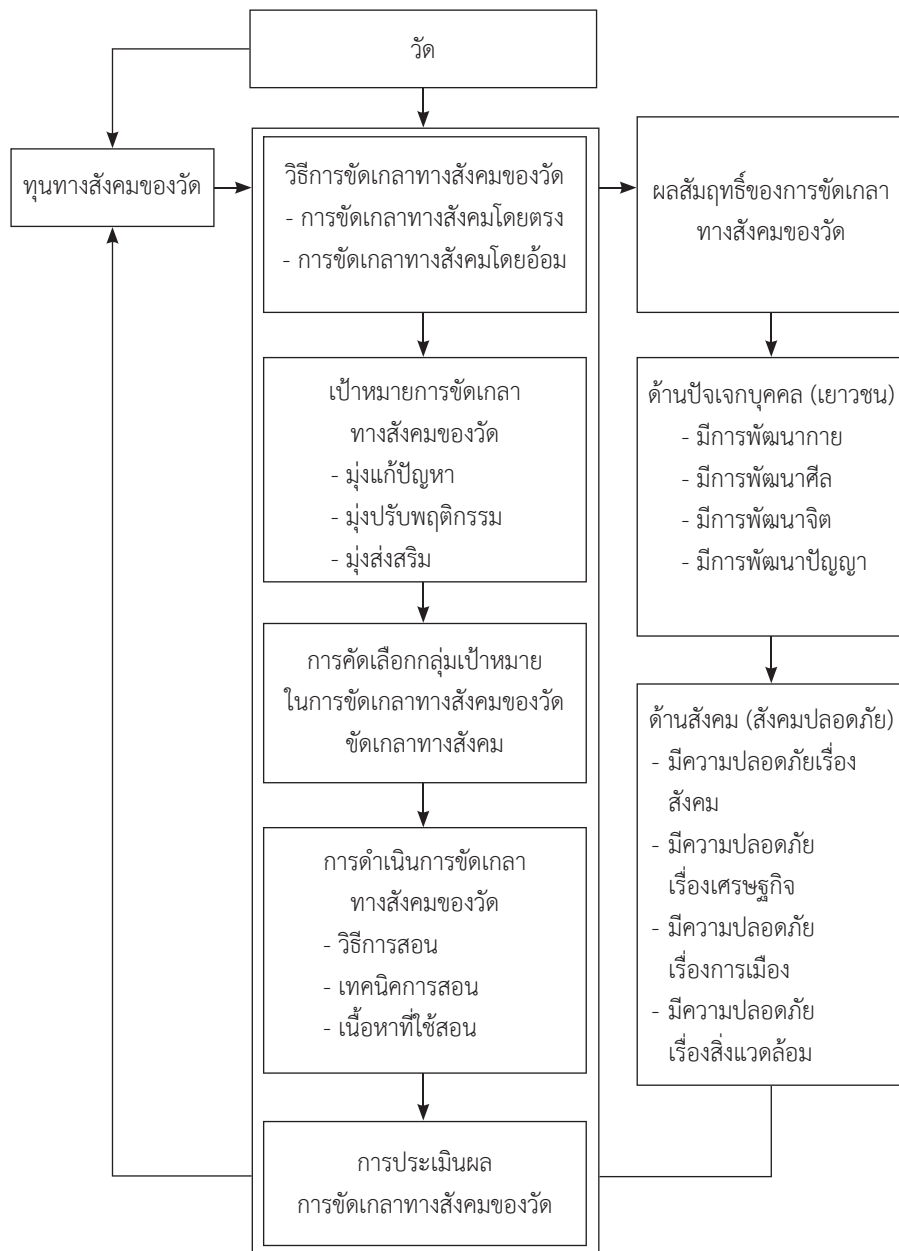
3. วัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมายาวนาน และเป็นที่ยอมรับในสังคมนั้นๆ โดยมีความหลากหลายในแต่ละพื้นที่ อยู่ในรูปของความเชื่อ ความศรัทธา จารีตประเพณีที่ดั่งงาม ค่านิยมความเป็นไทย นอกจากนี้ยังมีในรูปของแหล่งประวัติศาสตร์โบราณสถาน ฯลฯ วัฒนธรรมเป็นตัวยึดโยงบุคคลในสังคมให้ตระหนักถึงรากเหง้าของตนเอง เกิดความหวงแหน ภูมิใจที่จะดูแลอนุรักษ์ พัฒนาและพัฒนาต่อยอด เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศ

4. องค์ความรู้ ประกอบด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นศาสตร์และศิลป์ในการดำรงชีวิตที่สืบทอดมาจากรบรรพบุรุษเป็นฐานคิดและหลักเกณฑ์การกำหนดคุณค่าและจริยธรรมที่มีการสั่งสมสืบทอดกันมายาวนานจากบุคคลรุ่นสู่รุ่น จากอดีตถึงปัจจุบัน ทำให้

เกิดความหลากหลายของความรู้ที่นำมาใช้ประโยชน์ได้ และสร้างสมดุลในการอยู่ร่วมกันของบุคคล และธรรมชาติอย่างเกื้อกูลกัน ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่สามารถนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้ มีความหลากหลาย ปรับ

เปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อตอบรับเป้าหมายหรือความต้องการของชุมชนได้ เช่น ความต้องการของตลาด การนำเทคโนโลยีใหม่มาปรับใช้อย่างเหมาะสม เป็นต้น

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและผลของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษาวิจัยแบบผสม (mixed methods research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้เทคนิคการสังเกตการณ์ (observation) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยการใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงทุนทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบนและความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนโดยรอบวัด วิธีการสังเกตทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน และผลสัมฤทธิ์ของการสังเกตทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน โดยผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก เพราะทำให้ได้ภาพลึก ละเอียด และเชื่อถือได้ และเสริมด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ เพราะทำให้เห็นภาพกว้างด้วย ซึ่งทำให้เป็นงานวิจัยที่สมบูรณ์ได้ทั้งภาพกว้างและภาพลึก

ประชากรและตัวอย่างเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเลือกจังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีคติชีวิตร่างกาย และเพศ และคติยาเสพติดอยู่ในอัตราสูงในระดับภาค เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ใช้วิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (purposive sampling) จากบุคลากรของวัดด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้รู้ ซึ่งประกอบด้วย เจ้าอาวาส จำนวน 1 รูป พระวิทยากร จำนวน 7 รูป และคณะดำเนินการหรือผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการสังเกตทางสังคมของวัดโพธารวาส จำนวน 9 คน รวมจำนวน 17 คน และสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ที่เข้าวัด ประกอบด้วย คนในชุมชนวัดโพธารวาส จำนวน 5 คน คนในชุมชนในลี้ก จำนวน 5 คน รวมจำนวน 10 คน ส่วนข้อมูลจากการสังเกต ได้ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจากวัดในจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ

วัดโพธารวาส และชุมชนโดยรอบวัด ได้ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจากชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้วัด คือ ชุมชนวัดโพธารวาส และชุมชนในลี้ก นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจาะลึกเยาวชนที่เข้ารับการอบรมคุณธรรมจริยธรรมจากวัดโพธารวาส ประกอบด้วย เยาวชนจากโรงเรียนสุราษฎร์พิทยา จำนวน 3 คน เยาวชนจากโรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 จำนวน 2 คน รวมจำนวน 5 คน และสัมภาษณ์เจาะลึกประชาชนในชุมชนโดยรอบวัดที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมจากวัดโพธารวาส ประกอบด้วย ประชาชนจากชุมชนวัดโพธารวาส จำนวน 3 คน ประชาชนจากชุมชนในลี้ก จำนวน 2 คน รวมจำนวน 5 คน

ประชากรและตัวอย่างเชิงปริมาณ เยาวชนในโรงเรียนเป้าหมาย ประกอบด้วย เยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมปีที่ 4-6 โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา จำนวน 1,537 คน และโรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 จำนวน 760 คน รวมจำนวนเยาวชน 2,297 คน ส่วนประชาชนในชุมชนเป้าหมาย ประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดโพธารวาส จำนวน 2,008 และชุมชนในลี้ก จำนวน 4,786 คน รวมจำนวนประชาชน 6,794 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 9,091 คน โดยผู้วิจัยกำหนดตัวอย่างจากตาราง Yamane (1973) รวมจำนวน 400 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง รวมถึงวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

1. ทุนทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบนและความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนโดยรอบวัด วัดในภาคใต้ตอนบนมีสภาพแวดล้อมทางสังคมและ

วัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกับภูมิภาคอื่นของประเทศไทย เพราะประชาชนในภาคใต้ตอนบนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ทำให้ประชาชนมีการดำรงชีวิต โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ อยู่ภายใต้อิทธิพลคำสอนในพระพุทธศาสนา มีความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา และให้ความสำคัญกับวัดและพระสงฆ์อย่างมาก ขณะเดียวกันวัดในภาคใต้ตอนบนได้มีความพร้อมที่จะทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคมให้แก่พุทธศาสนิกชนอย่างมีประสิทธิภาพด้วยเช่นเดียวกัน โดยลักษณะทางกายภาพของวัด เช่น มีอาคารสถานที่เพียงพอ มีสภาพแวดล้อมที่สะอาด สงบ และร่มรื่น นโยบายของวัดเรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ชัดเจน ผู้สอนมีคุณสมบัติที่ครบถ้วน หลักสูตรมีแยกสำหรับเยาวชนและสำหรับบุคคลทั่วไป และคำสอนที่เน้นหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนโดยรอบวัดโดยทั่วไปคือ ประชาชนหรือชาวบ้านจะให้ความเคารพนับถือพระสงฆ์ ให้ความร่วมมือในการพัฒนาวัด หรือพัฒนาชุมชนที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำ วัดและชุมชนมีความเกื้อกูลต่อกัน ด้านพิธีกรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา และด้านความเชื่อสืบเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมประเพณี และพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีรากฐานมาจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

2. วิธีการขัดเกลาทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน วัดในภาคใต้ตอนบนมีวิธีการขัดเกลาทางสังคมของวัดที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งอาจจะแตกต่างจากวัดในภูมิภาคอื่นของประเทศไทย เพราะวัดในภาคใต้ตอนบนมี เป้าหมายในการขัดเกลาทางสังคมของวัด คือ มีวัตถุประสงค์ของการอบรมสั่งสอนบุคคลที่มุ่งแก้ปัญหา มุ่งปรับพฤติกรรม และมุ่งส่งเสริม เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งในตัวบุคคลและสังคม เนื่องจากปัญหาสังคมในภาคใต้ตอนบนมาก ดังนั้น เนื้อหา ลักษณะการเทศน์ และเป้าหมายที่พระสงฆ์เทศน์เพื่อลดปัญหาสังคม

โดยวิธีการขัดเกลาทางสังคมของวัดหลากหลาย เริ่มตั้งแต่มีการขัดเกลาทางสังคมโดยตรง และการขัดเกลาทางสังคมโดยอ้อม มีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการขัดเกลาทางสังคมของวัด เฉพาะการฝึกอบรมเยาวชน ได้แก่ การฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน และการฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรมแก่เยาวชน เพื่อให้เหมาะกับช่วงวัย มีการดำเนินการขัดเกลาทางสังคมของวัดโดยใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอนตามพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า ในส่วนของเนื้อหาที่ใช้สอนส่วนใหญ่เป็นธรรมะหรือหลักธรรมที่ตรงกับลักษณะชีวิตของบุคคล และสอดคล้องกับสภาพของสังคม และยังมีการประเมินผลการขัดเกลาทางสังคมของวัดอยู่ด้วยกัน 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 พระสงฆ์ประเมินผลการเทศนาสั่งสอนศีลธรรมเป็นประจำทุกวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และส่วนที่ 2 คือ พระวิทยากรประเมินผลการฝึกอบรมเยาวชน ได้แก่ การฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน และการฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรมแก่เยาวชน เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทั้งบุคคลและสังคม

3. ผลสัมฤทธิ์ของการขัดเกลาทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน

3.1 ด้านปัจเจกบุคคล จากการให้เยาวชนประเมินผลสัมฤทธิ์ของการขัดเกลาทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผลการศึกษาเชิงคุณภาพและการทบทวนวรรณกรรม พบว่า เยาวชนประเมินตนเองผ่านความคิดเห็นว่า ตนเองมีการพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง เรียงตามลำดับได้ดังนี้ เรื่องการพัฒนาจิต (จิตใจและอารมณ์) เยาวชนมีการพัฒนามากที่สุด รองลงมา คือ เรื่องการพัฒนาปัญญา เรื่องการพัฒนากาย (กายภาพ) และน้อยที่สุด คือ เรื่องการพัฒนาศีล (สังคม) นอกจากนี้ จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการขัดเกลาทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกเยาวชนที่เข้ารับการอบรมคุณธรรม

จริยธรรมจากวัดในภาคใต้ตอนบน ยังพบว่า เยาวชนมีการพัฒนาตนเองเรื่องการพัฒนากาย (กายภาพ) มีการพัฒนาตนเองเรื่องการพัฒนาจิต (สังคม) มีการพัฒนาตนเองเรื่องการพัฒนาจิต (จิตใจและอารมณ์) และมีการพัฒนาตนเองเรื่องการพัฒนาปัญญาด้วยเช่นเดียวกัน

3.2 ด้านสังคม (สังคมปลอดภัย) จากการให้ประชาชนประเมินผลสัมฤทธิ์ของการขัดเกลากทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผลการศึกษาเชิงคุณภาพและการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ประชาชนประเมินสังคมผ่านความคิดเห็นว่า สังคมมีความปลอดภัยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับได้ ดังนี้ สังคมมีความปลอดภัยเรื่องสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมา คือ เรื่องเศรษฐกิจ เรื่องสังคม และน้อยที่สุด คือ เรื่องการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการขัดเกลากทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบนด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกประชาชนที่ได้รับการขัดเกลากทางสังคมจากวัดในภาคใต้ตอนบน ยังพบว่า สังคมมีความปลอดภัยเรื่องสังคม สังคมมีความปลอดภัยเรื่องเศรษฐกิจ สังคมมีความปลอดภัยเรื่องการเมือง และสังคมมีความปลอดภัยเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นเดียวกัน

การอภิปรายผล

ทุนทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบนและความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนโดยรอบวัดในภาคใต้ตอนบนมีสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกับภูมิภาคอื่นของประเทศไทย เพราะประชาชนในภาคใต้ตอนบนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับ Na Thalung (2001) ที่กล่าวว่า คนภาคใต้จะนับถือพระพุทธศาสนาเป็นส่วนมาก ทำให้ประชาชนมีการดำรงชีวิต โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับความเชื่ออยู่ภายใต้อิทธิพลคำสอนในพระพุทธศาสนา มีความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา และให้ความสำคัญ

กับวัดและพระสงฆ์อย่างมาก ขณะเดียวกัน วัดในภาคใต้ตอนบนได้มีความพร้อมที่จะทำหน้าที่ในการขัดเกลากทางสังคมให้แก่พุทธศาสนิกชนอย่างมีประสิทธิภาพด้วยเช่นเดียวกัน โดยลักษณะทางกายภาพของวัด เช่น มีอาคารสถานที่เพียงพอ มีสภาพแวดล้อมที่สะอาด สงบ และร่มรื่น นโยบายของวัดเรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ชัดเจน ผู้สอนมีคุณสมบัติที่ครบถ้วน หลักสูตรมีแยกสำหรับเยาวชน และสำหรับบุคคลทั่วไป และคำสอนที่เน้นหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนโดยรอบวัดโดยทั่วไป คือ ประชาชนชาวบ้านจะให้ความเคารพนับถือพระสงฆ์ ให้ความร่วมมือในการพัฒนาวัด หรือพัฒนาชุมชนที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำ สอดคล้องกับ Department of Religious Affairs (2007) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม คือ ความร่วมมือกันทั้งพระสงฆ์ และพุทธศาสนิกชน ความศรัทธาที่พุทธศาสนิกชนมีต่อพระสงฆ์ พระสงฆ์มีความเป็นผู้นำชุมชน ให้ความช่วยเหลือ บรรเทาปัญหาแก่ชาวบ้าน สอดคล้องกับ Muller, De Graaf, and Schmidt (2014) ที่พบว่า ความเชื่อทางศาสนาที่ส่งผ่านทางสังคมขนาดใหญ่ เช่น ประเทศชาติ โดยบริบทของสังคมจะสนับสนุนให้บุคคลนับถือศาสนา สอดคล้องกับ Priest, Walton, White, Kowal, Baker and Paradies (2014) ที่พบว่า กระบวนการขัดเกลากทางสังคม ขึ้นอยู่กับจำนวนของปัจจัยที่สัมพันธ์กัน รวมทั้งผู้นำหรือตัวแทนในสังคม อายุ เพศ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ สอดคล้องกับ James, Lester, and Brooks (2014) ที่พบว่า บริบททางสังคม มีบทบาทสำคัญในกระบวนการขัดเกลากทางสังคมด้วยศาสนาของเยาวชน อีกทั้งยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social learning theory) ของ Bandura (1977) ที่เน้นความสำคัญของการเรียนรู้จากการสังเกตหรือการเลียนแบบ และมีแนวคิดว่า ทั้งสภาพแวดล้อมและ

ตัวผู้เรียนมีความสำคัญเท่าๆ กัน คือ บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวอยู่เสมอ การเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสภาพแวดล้อม โดยทั้งบุคคลและสภาพแวดล้อมเหล่านั้นจะมีอิทธิพลต่อกัน ซึ่งจากทฤษฎีนี้จะเห็นได้ว่า บุคคลอยากกระทำความดี เพราะว่าพระสงฆ์ได้พยายามทั้งในวัดและนอกวัดกระจายเสียงในชีวิตประจำวัน

วิธีการขัดเกลาของวัดในภาคใต้ตอนบน วัดในภาคใต้ตอนบนมีวิธีการขัดเกลาทางสังคมของวัดที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งอาจจะแตกต่างจากวัดในภูมิภาคอื่นของประเทศไทย เพราะวัดในภาคใต้ตอนบนมีเป้าหมายในการขัดเกลาทางสังคมของวัด คือ มีวัตถุประสงค์ของการอบรมสั่งสอนบุคคลที่มุ่งแก้ปัญหา มุ่งปรับพฤติกรรม และมุ่งส่งเสริม เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งในตัวบุคคลและสังคม เนื่องจากปัญหาสังคมในภาคใต้ตอนบนมาก ดังนั้นเนื้อหา ลักษณะการเทศน์ และเป้าหมายที่พระสงฆ์เทศน์เพื่อลดปัญหาสังคม โดยวิธีการขัดเกลาทางสังคมของวัดหลากหลาย เริ่มตั้งแต่มีการขัดเกลาทางสังคมโดยตรง และการขัดเกลาทางสังคมโดยอ้อม สอดคล้องกับ Lovheim (2012) ที่พบว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคมของสถาบันศาสนาเป็นการเปลี่ยนแปลงความรู้ ความเข้าใจในศาสนา และทักษะ และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ (learning theory) ของ Gagne (1977) ที่กล่าวถึงทฤษฎีนี้ไว้ทั้งการสอนและการเรียนรู้ โดยเน้นการเรียนรู้ด้านพุทธพิสัยหรือด้านความรู้ ความคิด เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดความรู้ และสามารถเปลี่ยนแปลงความประพฤติไปในทางที่พึงประสงค์ และทฤษฎีนี้ยังมีแนวคิดที่ว่า สภาพแวดล้อมภายนอกนั้นจะเป็นตัวกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า พระสงฆ์อบรมสั่งสอนเพื่อมุ่งหวังให้พุทธศาสนิกชนเกิดความรู้ และสามารถเปลี่ยนแปลงความประพฤติไปในทางที่พึงประสงค์ และการสอนของพระสงฆ์นั้นสอนให้พุทธศาสนิกชนมีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมที่เป็นพื้นฐานก่อน ต่อมา

จึงให้ลงมือกระทำตามหลักธรรมคำสอนที่ได้ศึกษาเรียนรู้ไปแล้ว จากนั้นเมื่อพุทธศาสนิกชนมีความรู้ความเข้าใจลึกซึ้ง ก็จะได้รับผลดีจากการกระทำที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

1. วัดต้องมีความพร้อม ทั้งเรื่องลักษณะทางกายภาพของวัด เช่น มีอาคารสถานที่เพียงพอ มีสภาพแวดล้อมที่ สะอาด สงบ และร่มรื่น นโยบายของวัดเรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ชัดเจน ผู้สอนมีคุณสมบัติที่ครบถ้วน หลักสูตรมีแยกสำหรับเยาวชนและสำหรับบุคคลทั่วไป และคำสอนที่เน้นหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) โดยปัจจัยเหล่านี้ที่จะส่งผลต่อการอบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนของพระสงฆ์ ทำให้การขัดเกลาทางสังคมของวัดมีประสิทธิภาพต่อคนในสังคมต่อไป

2. การวิจัยนี้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับเป้าหมายในการขัดเกลาทางสังคมของวัดโพธาวาสที่ชัดเจน คือ มีวัตถุประสงค์ของการอบรมสั่งสอนบุคคลที่มุ่งแก้ปัญหา มุ่งปรับพฤติกรรม และมุ่งส่งเสริม เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งในตัวบุคคลและสังคม เนื่องจากปัญหาสังคมในภาคใต้ตอนบนมาก ดังนั้น เนื้อหา ลักษณะการเทศน์ และเป้าหมายที่พระสงฆ์เทศน์เพื่อลดปัญหาสังคม เป็นตัวอย่างให้เห็นว่า การอบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนให้ประสบความสำเร็จผลตามที่ต้องการ

3. ผลการศึกษาแสดงให้เห็นรายละเอียดของการดำเนินการขัดเกลาทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบนที่สอดคล้องกันระหว่างผู้ให้และผู้รับ กล่าวคือ สิ่งที่ส่งสารไป กับผู้รับสารเขาต้องการสอดคล้องกัน โดยวัดใช้หลากหลายวิธี ในการวิจัยนี้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการขัดเกลาทางสังคมของวัดโพธาวาส (วิธีการสอน เทคนิคการสอน และเนื้อหาที่ใช้สอน) ที่สอดคล้องกันระหว่างผู้ให้และผู้รับ

4. ควรนำผลการศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของการขัดเกลาทางสังคมของวัดในภาคใต้ตอนบน ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับวัดและโรงเรียน โดยการวิจัยนี้ได้

องค์ความรู้เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของการขัดเกลาทางสังคมของวัดโพธาราม ด้านปัจเจกบุคคล ที่พบว่าเยาวชนมีการพัฒนาอยู่ในระดับสุดท้าย คือ เรื่องการพัฒนาศีล (สังคัม) ข้อปฏิบัติตนตามหลักของศีล 5 ได้ถูกต้องยิ่งขึ้น วัดและโรงเรียนจึงควรเพิ่มการอบรม

สั่งสอนเรื่องศีล 5 ให้แก่เยาวชนให้มากขึ้น ส่วนด้านสังคัม (สังคัมปลอดภัย) เรื่องสังคัม ข้อชุมชนมียาเสพติดน้อยลง และชุมชนมีการลักขโมยน้อยลง เป็นเรื่องที่พระสงฆ์ควรจะนำไปใช้ในการอบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนให้มากขึ้น

References

- Adiwatthanasit, C., Sudsawas, S., Rerkrujipimol, C., Wiriyasomboon, P., Piromkaew, S., & Petchrapha., S. (2009). *Sociology* (14th ed.). Kasetsart University Press. [In Thai]
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice Hall.
- Buranachai, P. (2013). *The development of civic duty, culture and social life. by using teaching aids and practice exercises for Mathayomsuksa 4 students at Sai Nam Phueng School in the patronage*. Secondary Education Service Area Office, District 2. [In Thai]
- Commission on Religion, Art, Culture and Tourism. (2015). *Report of an academic seminar on cultivating morals, virtues, ethics and desirable values*. National Legislative Assembly. [In Thai]
- Department of Religious Affairs. (2007). *Project to study the roles of monks and the development of morals and ethics according to the philosophy of sufficiency economy*. Author. [In Thai]
- Gagne, R. M. (1977). *The conditions of learning*. Holt, Rinehart, & Winston.
- James, A. G., Lester, A. M., & Brooks, G. (2014). The effects of denomination on religious socialization for Jewish youth. *Youth & Society*, 46(6), 875-891.
- Jitsawang, S. (2016). *Documents lectures on criminology and penalology*. Faculty of Political Science, Chulalongkorn University. [In Thai]
- Lovheim, M. (2012). Religious socialization in a media Age. *Nordic Journal of Religion and Society*, 25(2), 151-168.
- Muller, T. S., De Graaf, N. D., & Schmidt, P. (2014). Which societies provide a strong religious socialization context?: Explanations beyond the effects of national religiosity. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 53(4), 739-759.
- Na Thalung, E. (2001) *Thaksin wisdom* (2nd ed.). Amarin. [In Thai]

- Office of the National Economic and Social Development Board. (2007). *Strengthening social capital for sustainable development in the 10th national development plan*. Author. [In Thai]
- Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto). (2012). *Master principles of personal development* (24th ed.). Dharma in Trend. [In Thai]
- Phra Paisal Visalo. (2018). *Strengthening moral power in Thai society*. Retrieved from <https://www.visalo.org/article/budKarnsermsang.htm> [In Thai]
- Priest, N., Walton, J., White, F., Kowal, E., Baker, A., & Paradies, Y. (2014). Understanding the complexities of ethnic-racial socialization processes for both minority and majority groups: A 30-year systematic review. *International Journal of Intercultural Relations*, 43(Part B), 139-155.
- Suphap, S. (2002). *Social problems* (22nd ed.). Thai Wattana Panich. [In Thai]
- Thandee, D. (2017). *Social and cultural changes*. Ramkhamhaeng University Press. [In Thai]
- Thitathan, S. (2013). *Teaching document on belief and religion in Thai society* (16th ed.). Sukhothai Thammathirat Open University Press. [In Thai]
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.